

Història de la Religió i del Pensament en l'Antiguitat

2015/2016

Codi: 100325

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500241 Arqueologia	OT	3	0
2500241 Arqueologia	OT	4	0
2500501 Història	OT	4	0

Professor de contacte

Nom: Borja Antela Bernardez

Correu electrònic: Borja.Antela@uab.cat

Utilització de llengües

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Prerequisits

No existeix cap requisit previ.

Es recomana, però, tenir coneixements d'Història general, i en especial, d'història antiga o de cultura clàssica.

Objectius

L'assignatura es centrarà en l'anàlisi dels processos religiosos i de pensament, així com dels sistemes de creences generats als móns pròxim-oriental, grec i romà. A més d'abordar els elements propis de les pràctiques culturals, les institucions religioses i les idees sobre el més enllà, el àmbit diví i el destí, entre d'altres, dels estats pròxim-orientals, així com de grecs i romans, plurals i en continua evolució, s'analitzarà també la creació de processos de coneixement lògic basat en la observació, científic i també d'altres corrents de pensament (filosòfic, geogràfic, ...), així com l'impacte que aquest coneixement va tenir en el món antic, tractant casos concrets d'estudi.

Al final del curs, l'alumne ha d'assolir un coneixement bàsic de les principals estructures culturals relacionades amb la religió i el coneixement tant del món pròxim-oriental com del greco-romà, així com ser capaç d'analitzar, processar i interpretar qualsevol mena de material addicional, tant font primària com secundària, demostrant una primera assimilació dels principis bàsics de la metodologia de la recerca històrica.

Competències

Arqueologia

- Contextualitzar i analitzar processos històrics.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.

- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.
- Utilitzar els principals mètodes, tècniques i instruments d'anàlisi en arqueologia.

Història

- Contextualitzar els processos històrics i analitzar-los des d'una perspectiva crítica
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica

Resultats d'aprenentatge

1. Aplicar tant els coneixements com la capacitat d'anàlisi a la resolució de problemes relatius al camp d'estudi propi.
2. Avaluar críticament els models que expliquen l'Època Antiga.
3. Buscar, seleccionar i gestionar informació de manera autònoma tant en fonts estructurades (bases de dades, bibliografies, revistes especialitzades) com en informació distribuïda a la xarxa.
4. Buscar, seleccionar i gestionar informació de manera autònoma tant en fonts estructurades (bases de dades, bibliografies, revistes especialitzades) com en informació distribuïda a la xarxa. Saber utilitzar de manera experta les possibilitats d'Internet.
5. Conèixer els debats historiogràfics principals referents a l'antiguitat.
6. Dominar en el grau necessari els idiomes rellevants per a la pràctica professional.
7. Dominar la història universal de l'antiguitat.
8. Dominar l'estructura diacrònica general del passat.
9. Expressar-se eficaçment aplicant els procediments argumentatius i textuals en els textos formals i científics
10. Expressar-se eficaçment aplicant els procediments argumentatius i textuals en els textos formals i científics.
11. Fer presentacions orals utilitzant un vocabulari i un estil acadèmics adequats.
12. Fer servir la terminologia adequada en la construcció d'un text acadèmic.
13. Identificar el context en què s'inscriuen els processos històrics.
14. Identificar els mètodes propis de la història i la seva relació amb l'anàlisi de fets concrets.
15. Interpretar i analitzar les fonts documentals.
16. Interpretar les fonts materials i documentals.
17. Presentar treballs en formats ajustats a les demandes i els estils personals, tant individuals com en grup petit.
18. Saber llegir textos històrics escrits en suports diversos.
19. Utilitzar el vocabulari tècnic específic i d'interpretació de la disciplina.

Continguts

PROGRAMA

1. Introducció. Interpretacions sobre el mite.
2. Deus, herois i essers humans.
3. Sacerdocis i temples.
4. Institucions i pràctiques religioses.
5. Divinació.
6. Màgia.
7. Corrupció religiosa (*miasma*)
8. Irracionalitat.
9. Ciència.
10. Corrents bàsiques de geografia (i paradoxografia)
11. Corrents bàsiques de pensament i història de la ciència.
12. Escoles i tendències de pensament antigues (filosofia).

Metodologia

- Assistència a sessions teòriques dirigides pel professor/a.
- Lectura comprensiva de textos i interpretació de mapes, gràfiques, documents arqueològics.
- Realització de ressenyes, treballs i comentaris analítics.
- Estudi personal.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Assistència a sessions teòriques	45	1,8	12, 13, 14, 16, 19
Lectura comprensiva de textos i interpretació de imatges i documents arqueològics	15	0,6	4, 6, 13, 16
Tipus: Supervisades			
Tutories	15	0,6	
Tipus: Autònomes			
Estudi personal de la matèria	30	1,2	1, 4, 6, 13, 16
Realització de ressenyes, treballs i anàlisis sobre temàtiques concretes	45	1,8	1, 4, 6, 10, 11, 12, 16, 17, 19

Avaluació

L'avaluació es durà a terme mitjançant el seguiment continuat al llarg de l'assignatura (avaluació continuada) dels processos cognitius i formatius dels estudiants.

En aquest sentit, es preveuen 4 activitats a lliurar:

- Activitat 01 - Resum d'una conferència: Assistència i participació a alguna de les conferències organitzades per l'àrea d'història antiga del Departament de Ciències de l'Antiguitat i l'Edat Mitjana de la UAB al llarg del semestre.

- Activitat 02 - Comentari d'un article: Entrega de comentari escrit sobre un article o capítol de llibre (a partir d'una llista de propostes que trobareu al campus virtual, a la eina de lliurament de treballs) que determinarà la comprensió de detall al voltant dels continguts i de la capacitat de relació de conceptes i la expressió escrita.

- Activitat 03 - Treball Escrit sobre el tema "Religió": A partir de la cerca bibliogràfica, la lectura de textos antics i l'anàlisi d'aquest mitjançant estudis moderns, fer un comentari crític-reflexiu de caire obert sobre un tema especificat del àmbit de la religió al món antic.

- Activitat 04 - Treball Escrit sobre el tema "Pensament": A partir de la cerca bibliogràfica, la lectura de textos antics i l'anàlisi d'aquest mitjançant estudis moderns, fer un comentari crític-reflexiu de caire obert sobre un tema especificat del àmbit del pensament al món antic.

Igualment, es tindrà molt present la presencialitat i la participació en els debats a l'aula.

En relació amb la reavaluació, es mantindrà el número d'activitats de l'avaluació, que s'hauran de lliurar igualment (en cas de no lliurades) o de nou (en cas de lliurades anteriorment i suspenses) amb el termini del període de reavaluació, és a dir, al llarg del juny.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Lectura i Comentari d'un article	20 %	0	0	3, 4, 6, 7, 9, 10, 12, 14, 16, 17
Lliurament resum d'una conferència	10%	0	0	1, 2, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 15, 16, 19
Participació en el seguiment i els debats de l'aula	10	0	0	1, 9, 11, 12, 13, 16, 19
Treball escrit 01 - Religió	30%	0	0	1, 4, 6, 9, 10, 11, 12, 13, 16, 17
Treball escrit 02 - Pensamen	30 %	0	0	1, 3, 4, 6, 10, 12, 13, 16, 17, 18, 19

Bibliografia

Alvar, J. (ed.), *Formas de difusión de las religiones antiguas*, Madrid.

Alvar, J. (ed.), *Jerarquías religiosas y control social en el mundo antiguo*, Valladolid.

Alvar, J., *Los misterios: religiones "orientales" en el imperio romano*.

Alvar, J., *Heroes, semidiosos y daimones*, Madrid.

Beck, H. (ed.), *A companion to ancient Greek government*, Blackwells, Oxford.

Bermejo Barrera, X. C., *Introducción a la sociología del mito griego*, Akal, Madrid.

Bermejo Barrera, X. C. et al., *Los orígenes de la mitología griega*, Akal, Madrid.

Borgeaud, M., *La Mère des Dieux : de Cybèle à la Vierge Marie*, Paris.

Detienne, M., *Los jardines de Adonis*, Akal, Madrid.

Detienne, M., *Apolo con el cuchillo en la mano*, Akal Madrid.

Detienne, M., *Dionisos a cielo abierto*, Madrid.

Farrington, B., *Ciencia y filosofía en la antigüedad*, Ariel, Barcelona.

- Fergusson, J., *Le religioni nell'impero romano*, Laterza, Roma.
- Graf, F., *La Magie dans l'Antiquité gréco-romaine : idéologie et pratique*, Paris.
- Gregory, J. (ed.), *A companion to Greek Tragedy*, Blackwells, Oxford.
- Kallendorf, C. W. (ed.), *A companion to the Classical tradition*, Blackwells, Oxford.
- Loroux, N., *Nacido de la tierra. Mito y política en Atenas*, El cuenco de plata, Buenos Aires.
- Muñoz Delgado, L., *Léxico de magia y religión en los papiros mágicos griegos*, Madrid.
- Naiden, F. S., *Ancient Supplication*, Oxford.
- Ogden, D. (ed.), *A companion to Greek Religion*, Blackwells, Oxford.
- Ogden, D., *Magic, witchcraft and ghosts in the Greek world: A sourcebook*, Oxford University Press.
- Ogden, D., *Greek and Roman Necromancy*, Princeton University Press.
- Parker, R., *Miasma: pollution and purification in early Greek religion*, Oxford.
- Requena, M., *El Emperador predestinado : los presagios de poder en época imperial romana*, Madrid.
- Rey, A., *La ciencia en la antigüedad*, Mexico.
- Vidal-Naquet, P. & Vernant, P., *Mito y tragedia en el mundo griego*, II vols., Akal, Madrid.
- Vidal-Naquet, P., *El cazador negro*, Akal, Madrid.
- VVAA., *Pouvoir des hommes, signes des dieux dans le monde antique*, Besançon.